

LEGAL INSIGHT

ΟΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 334/2016 ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΜΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΕΠΙ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΕΝΩΣΕΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΕ ΕΛΒΕΤΙΚΑ ΦΡΑΓΚΑ.

Χρήστος
Παρασκευόπουλος-
Κόλιας LL.M., M.Sc.

Το παρόν σημείωμα παρουσιάζει συνοπτικά το περιεχόμενο και το διατακτικό της υπ' αριθμ. 334/2016 απόφασης του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών επί συλλογικής αγωγής ενώσεων καταναλωτών και αποτιμά τις επιπτώσεις της στις εκκρεμείς δανειακές σχέσεις και αντιδικίες των δναειοληπτών σε ελβετικά φράγκα.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2016

Στις 24 Μαΐου 2016 δημοσιεύθηκε η πολυαναμενόμενη απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών επί συλλογικής αγωγής που άσκησαν ενώσεις καταναλωτών δυνάμει της παρ. 16 του άρθρου 10 ν. 2251/1994 περί της προστασίας των καταναλωτών βάλλοντας με διάφορες νομικές βάσεις κατά των συμβάσεων δανείων σε ελβετικά φράγκα της τράπεζας «EUROBANK-ERGASIAS». Η διάταξη αυτή δίνει τη δυνατότητα σε ενώσεις καταναλωτών να ασκούν αγωγές για την προστασία των γενικότερων συμφερόντων του καταναλωτικού κοινού.

Εν προκειμένω, οι ενώσεις καταναλωτών ισχυρίστηκαν ότι η εναγομένη τράπεζα διά των αρμοδίων υπαλλήλων της ενθάρρυνε πελάτες της είτε να συνάψουν εξ αρχής δάνεια σε ελβετικό φράγκο είτε να μεταβάλλουν το νόμισμα χορηγηθέντος ήδη σε ευρώ δανείου σε ελβετικά φράγκα, για το λόγο ότι θα είχε χαμηλότερο επιτόκιο και χαμηλότερη μηνιαία δόση, το δε ελβετικό φράγκο είναι σταθερό νόμισμα, ενώ δεν τους ενημέρωνε ότι με τη λήψη του δανείου αυτού ανέλαβαν τον κίνδυνο μεταβολής της ισοτιμίας των νομισμάτων για όσα χρόνια κρατούσε το δάνειο ούτε ότι οι συμβάσεις αυτές δεν ήταν συνηθισμένες συμβάσεις δανείου, αλλά είχαν έντονο το στοιχείο του επενδυτικού κινδύνου. Επίσης, επεσήμαναν ότι η εναγομένη τράπεζα δεν ενημέρωνε τους καταναλωτές, ως όφειλε, ούτε τους παρείχε κανένα ουσιώδες παράδειγμα για την ενδεχόμενη διαμόρφωση της ισοτιμίας των δύο νομισμάτων στο μέλλον και, συνεπώς, για τη μεταβολή του ποσού της οφειλής λόγω της πιθανής διακύμανσης της ισοτιμίας αυτής, ώστε να αφομοιώσουν το ουσιαστικό περιεχόμενο των επίδικων όρων της δανειακής σύμβασης. Επειδή δε οι επίμαχες δανειακές συμβάσεις συνιστούν ιδιότυπες συμβάσεις προσχώρησης και, μάλιστα, επενδυτικού χαρακτήρα χωρίς δυνατότητα διαπραγματεύσεως των όρων τους αφενός και του τρόπου υπολογισμού της οφειλόμενης δόσης σε ευρώ ή ελβετικό φράγκο αφετέρου, οι όροι δυνάμει των οποίων η αποπληρωμή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων των χορηγούμενων δανείων θα γινόταν με βάση την κυμαινόμενη ισοτιμία ευρώ ελβετικού φράγκου κατά το χρόνο πληρωμής των δόσεων είναι παράνομοι ως αδιαφανείς.

Το δικαστήριο αν και απέρριψε τις νομικές βάσεις περί της αδικοπρακτικής ευθύνης της τράπεζας λόγω δόλιας και αντίθετης με την καλή πίστη συμπεριφοράς συνισταμένης στην παροχή ελλιπών, εσφαλμένων και παραπλανητικών πληροφοριών από τραπεζικούς υπαλλήλους, αναφορικά με τα επίδικα δάνεια, του αισχροκερδούς χαρακτήρα των επίδικων δανείων και της απρόοπτης μεταβολής των συνθηκών κατά τα άρθρα 288, 388 ΑΚ, καθώς αυτά δεν είναι δυνατόν να κριθούν στο πλαίσιο συλλογικής αγωγής, εντούτοις δέχθηκε σε συνέχεια πολλών αντίστοιχων δικαστικών αποφάσεων ότι όντως οι όροι περί αποπληρωμής των δανείων σε ευρώ με βάση την κατά το χρόνο πληρωμής ισχύουσα ισοτιμία είναι άκυροι ως αντίθετοι στις διατάξεις του ν. 2251/1994.

Κατά συνέπεια το δικαστήριο απαγόρευσε στην εναγομένη τράπεζα στο μέλλον να διατυπώνει, να επικαλείται και να χρησιμοποιεί στις συναλλαγές με καταναλωτές στο πλαίσιο συμβάσεων δανείων σε ελβετικό φράγκο ή με ρήτρα ελβετικού φράγκου όρους που προβλέπουν την καταβολή των δόσεων υπολογισμένων με την εκάστοτε ισοτιμία ευρώ ελβετικού φράγκου κατά την ημέρα της καταβολής. Επίσης, απαγορεύθηκε στην εναγομένη να αποκρούει την εκ μέρους των δανειοληπτών καταβολή των τοκοχρεωλυτικών δόσεων σε ελβετικά φράγκα στο ισόποσο τους σε ευρώ βάσει της ισοτιμίας ευρώ ελβετικού φράγκου κατά τον χρόνο εκταμίευσης του δανείου. Ακόμη, απαγορεύθηκε στην εναγομένη η καταγγελία των συμβάσεων των δανείων, εάν οι δανειολήπτες καταβάλουν τα ποσά των τοκοχρεωλυτικών δόσεων σε ελβετικά φράγκα στο ισόποσο τους σε ευρώ βάσει της ισοτιμίας κατά τον χρόνο εκταμίευσης του δανείου, ενώ υποχρεώθηκε να παραλείπει να επιδιώκει την τμηματική ή την μερική ή την ολική εξόφληση των χορηγήσεων αυτών επί τη βάση της τρέχουσας τιμής πώλησης του χορηγηθέντος νομίσματος κατά την ημέρα της, αλλά με βάση την ισοτιμία κατά το χρόνο εκταμίευσης. Τέλος, υποχρεώθηκε σε συνυπολογισμό όλων των καταβολών και των χρεώσεων με βάση την ισοτιμία εκταμίευσης. Για κάθε δε παράβαση της απαγόρευσης χρήσης των εν λόγω καταχρηστικών όρων, θα της επιβάλλεται χρηματική ποινή 3.000 ευρώ.

Το ζήτημα λοιπόν που ανακύπτει είναι αν ο κάθε δανειολήπτης ατομικά δύναται να επικαλεστεί το ανωτέρω διατακτικό της απόφασης στη δική του συμβατική σχέση με την τράπεζα. Κατ' αρχάς η εν λόγω απόφαση εκδόθηκε στο πλαίσιο συλλογικής αγωγής μόνον κατά της τράπεζας «EUROBANK-ERGASIAS», συνεπώς οι υπόλοιπες τράπεζες δεν καταλαμβάνονται εξ ορισμού από το πιθανό δεδικασμένο και τις έννομες συνέπειες του στις επί μέρους δανειακές συμβάσεις σε ελβετικά φράγκα. Πέραν όμως αυτού, ζήτημα τίθεται αν μπορούν ακόμη και οι δανειολήπτες της ως άνω εναγομένης τράπεζας βασιζόμενοι στην εν λόγω απόφαση να αρχίσουν για παράδειγμα να καταβάλλουν δόσεις μετατρεπόμενες σε ελβετικά φράγκα με βάση την ισοτιμία εκταμίευσης του δανείου ή να ζητήσουν τον συνυπολογισμό όλων των καταβολών και των χρεώσεων με βάση την ισοτιμία εκταμίευσης.

Ως προς αυτό γίνεται ευρέως δεκτό ότι η απόφαση επί συλλογικής αγωγής που διαπιστώνει την καταχρηστικότητα του Γενικού Όρου των Συναλλαγών δεν μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακυρότητα όλων των αντίστοιχων όρων των ενσωματωμένων σε ατομικές συμβάσεις με συγκεκριμένους καταναλωτές, έστω και αν αυτοί είναι μέλη της ενώσεως που άσκησε την

αγωγή. Η επέλευση ή μη της ακυρότητας των ενσωματωμένων όρων αποτελεί έργο της αποκαταστατικής λειτουργίας, την οποία τα δικαστήρια επιτελούν στο πλαίσιο της αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας τους. Η αφηρημένη κρίση περί της καταχρηστικότητας του ΓΟΣ δεν οδηγεί όμως αυτόχρονα σε ακυρότητα του ενσωματωμένου σε σύμβαση όρου. Από αυτήν ακριβώς την αφετηρία ορίζει ήδη το άρθρο 2 παρ. 6 εδ. β' ν. 2251/1994, ότι *«[ο] καταχρηστικός χαρακτήρας γενικού όρου ενσωματωμένου σε σύμβαση κρίνεται αφού ληφθούν υπόψη η φύση των αγαθών ή υπηρεσιών που αφορά η σύμβαση, ο σκοπός της, το σύνολο των ειδικών συνθηκών κατά τη σύναψή της και όλες οι υπόλοιπες ρήτρες της σύμβασης ή άλλης σύμβασης, από την οποία αυτή εξαρτάται»*, δηλαδή για την εκτίμηση της καταχρηστικότητας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι συγκεκριμένες συνθήκες.

Βέβαια, η απόφαση του δικαστηρίου επί της συλλογικής αγωγής δεν μένει χωρίς σημασία για την επακολουθούσα ατομική διαφορά. Στη δίκη που ενδεχομένως θα ανοίξει ο συγκεκριμένος καταναλωτής μπορεί να επικαλεστεί το ευνοϊκό πιθανό δεδικασμένο, με την έννοια της προδικαστικότητας επί της ατομικής του δίκης. Πρέπει να σημειωθεί βεβαίως ότι η εν λόγω απόφαση είναι πρωτόδικη συνεπώς είναι πολύ πιθανόν η εναγόμενη τράπεζα να ασκήσει άμεσα ένδικα μέσα κατ' αυτής και δεν είναι προσωρινά εκτελεστή, δηλαδή δεν αναπτύσσει τα αποτελέσματά της πριν την έκδοση απόφασης από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο ή την πάροδο της προθεσμίας άσκησης ενδίκου μέσου.

Συνεπώς, από την υπ' αριθμ. 334/2016 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ουδεμία έννομη συνέπεια πηγάζει προς το παρόν για τους καταναλωτές. Μοναδική διέξοδο αποτελεί η άσκηση ατομικής αγωγής από τους δανειολήπτες, στη φαρέτρα των οποίων προστίθεται βεβαίως ακόμη ένα ισχυρό όπλο, μαζί με την πλειάδα των αποφάσεων που έχουν έως σήμερα εκδοθεί.